

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

До 300-річчя від дня народження Г. С. Сковороди

**ІННОВАЦІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ:
ДОСВІД, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

**Матеріали II науково-практичної інтернет-конференції
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
другого року навчання
факультету початкового навчання**

11 жовтня 2022 року

**Харків
2022**

*Рекомендовано до друку редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 9 від 21 вересня 2022 р.*

Інновації в початковій освіті: досвід, виклики сьогодення, перспективи: матеріали ІІ науково-практичної інтернет-конференції здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти другого року навчання факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди (11 жовтня 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. д. пед. н., доц. В. В. Ушмарової. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. 68 с.

Збірник містить матеріали конференції здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти другого року навчання факультету початкового навчання ХНПУ імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам початкової освіти. Розкриваються питання теорії та методики навчання і виховання у початковій школі, інноваційних підходів у роботі вчителя початкових класів, інклюзивного простору в освітньому процесі початкової школи, історико-педагогічних та компаративістських аспектів початкової освіти.

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти і викладачів закладів вищої освіти.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Авлякулієва Мадіна Реалізація ідей національного виховання в процесі позаурочної роботи	6
Андренко Наталя Шляхи розвитку пізнавального інтересу молодших школярів засобом дослідницької діяльності	7
Бєлявцева Світлана Передумови формування емоційного інтелекту молодших школярів	8
Бієнко Юлія Музейна педагогіка як засіб розвитку комунікативної компетентності молодших школярів	9
Букресва Ганна Особливості формування пізнавальних універсальних навчальних дій у молодших школярів	10
Верещун Діана Гурткова робота як засіб розвитку творчих здібностей учнів початкових класів	11
Видиш Марія Аналіз практики формування навчальної дії контролю в молодших школярів	12
Єфименко Оксана Моральне виховання молодших школярів засобами авторської казки	13
Жуковська Ірина Моральне виховання молодших школярів в умовах воєнного стану: провідні ідеї та сучасні підходи	14
Клімова Тетяна Соціально-педагогічні проблеми взаємодії молодших школярів та медіа	15
Коваленко Ксенія Формування критичного мислення молодших школярів у позаурочній діяльності	16
Ковальковська Наталія Формування культури поведінки учнів молодших класів в освітньому процесі початкової школи	17
Кулакова Галина Шляхи активізації пізнавальної діяльності молодших школярів засобами мультимедіа	18
Лисун Світлана Шляхи формування патріотичних почуттів молодших школярів у позаурочній діяльності	19
Литвинова Інна Фольклор як засіб морального виховання молодших школярів	20
Малахай Лариса Казкотерапія в освітньому процесі початкової школи	21
Марілова Тетяна Особливості формування навчальної мотивації молодших школярів	22
Овчарова Діана Особливості формування моральних понять учнів початкової школи	23
Олійник Ірина Особливості формування адекватної самооцінки у молодшому шкільному віці	24
Петренко Юлія Особливості формування здорового способу життя учнів початкових класів	25
Півнєв Олександр Теоретичні засади патріотичного виховання молодших школярів у початковій школі	26
Попова Вікторія Формування культури поведінки молодших школярів у процесі дозвілєвої діяльності	27
Прозор Анастасія Практичні аспекти формування пізнавального інтересу учнів молодшого шкільного віку засобами дидактичних ігор	28
Проценко Олександра Віртуальні екскурсії як засіб навчання і виховання молодших школярів	29

Фольклор як засіб морального виховання молодших школярів

Литвинова Інна

Наукові керівники – кандидат педагогічних наук, доцент С. О. Лавренко,
доктор педагогічних наук, доцент Л. П. Ткаченко

Своєрідним засобом виховання та навчання, який виникав і розвивався у процесі трудової діяльності людей, способом пізнання навколишнього світу з найдавніших часів був фольклор. В усних народних творах пропонувалися фактичні поради щодо поведінки людей та їхньої праці, збереження здоров'я, відбилося розуміння явищ природи. Особливості фольклорних жанрів та їх впливу на виховання дітей молодшого шкільного віку досліджували Г. Бойко, О. Бродський, Г. Демченко, В. Кириленко, В. Струтинський тощо.

Фольклорними жанрами є казки, прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, дражнилки, мирилки, забавлянки (утішки), байки, лічилки, заклички, вірші-небилиці, безкінечні вірші, пісні, народні танці. Розкриємо сутність деяких з них, які доцільно використовувати у початковій школі.

В українському казковому епосі виділяють казки чарівні (фантастичні), про тварин (аніمالістичні) та соціально-побутові казки. Існують ще й гумористичні казки, казки-анекдоти, казки-легенди, казки-притчі.

В глибоку давнину відігравали важливу виховну роль приказки та прислів'я – уставлені афористичні вислови, в основі яких лежить важлива думка або повчання, якимось узагальненням. У них накопичені мудрість народу, його багатовіковий досвід, сподівання і думи. Загадкою є навмисно завуальоване лаконічне визначення якогось предмета чи явища, що подане в алегоричній формі. Загадки можна класифікувати на загадки про пори року, рослини, про тварин, людину. Скоромовками називають невеликі за розміром твори гумористичного спрямування. Це є одним із тих специфічних засобів народної педагогіки, який вдало з успіхом використовується сьогодні в закладах дошкільної освіти, початковій школі з метою домогтися правильної вимови важких для дитини звуків (р, л). Широко побутують мирилки – невеличкі пісеньки, метою яких є забути недавню сварку та відновити товариські стосунки.

Байкою називають невеликий алегоричний епічний твір повчального змісту, його героями можуть виступають люди, звірі, рослини чи предмети. Байка у специфічній літературній формі передає життєві позиції, надії, переконання. Лічилки є найпоширенішим способом розподілу ролей у грі. Це мініатюрні вірші з чітким ритмом і повною римою, які допомагають визначити роль учасників гри чи розміщення їх за групами.

Отже, фольклор є невід'ємною частиною засобів морального виховання дітей. Важливим є використання вчителем вже з перших днів навчання дітей у школі фольклорного матеріалу. Найбільше уваги доцільно приділяти творам, які маленькі за розміром, але визначаються великою глибиною і місткістю думки та яскравістю образів.